

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพธิ์ : พลังชาวบ้านเพื่อสวัสดิการชุมชน” ในครั้งนี้ มีผลการวิจัยที่มีนัยสำคัญทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิก และผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชนของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพธิ์ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ทำให้สมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพธิ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อจัดสวัสดิการชุมชน

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพธิ์ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านในเขตชุมชนโคโคโพธิ์ เพื่อก่อตั้งกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพธิ์ ในการรวมตัวบนพื้นฐานต่าง ๆ ที่มีร่วมกัน มีจุดสนใจร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์หรือหลักการพิจารณาของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยทางสังคม เป็นปัจจัยเกิดจากความรู้สึก และความต้องการของบุคคล ที่เกิดจากการหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมภายในและวิถีชีวิตในชุมชน โดยมีทุนทางสังคมในชุมชน ที่ส่งผลให้เกิดปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งได้แก่

1.1.1 ด้านภาวะทางใจ เป็นการรวมตัวกันเพราะมีแรงขับเคลื่อนภายในใจ อยากทำบางสิ่งบางอย่างเหมือน เช่น การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน หรือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เพื่อต้องการช่วยเหลือให้สมาชิกและผู้ด้อยโอกาส มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพิงตนเองได้

1.1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety and Security Needs) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้คนเข้าร่วมเป็นสมาชิก คือ การพิจารณาจากผลประโยชน์ที่ได้รับ เนื่องจากความไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัยในชีวิต ส่งผลให้บุคคลเกิดค่านิยมหรือทัศนคติที่ต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันตนเอง เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์ต้องการความมั่นคงปลอดภัยอย่างถาวรในทุกสถานที่และตลอดเวลา

1.1.3 ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เป็นความต้องการของบุคคลที่ต้องการการยอมรับจากพวกพ้อง ต้องการมิตรภาพ ความรัก และความเป็นสมาชิกในสังคม โดยมี

กระบวนการปฏิบัติร่วมกัน จะเห็นได้จากการร่วมกิจกรรมของสมาชิก การร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจ และร่วมผลรับประโยชน์ร่วมกัน เป็นต้น

1.1.4 ความต้องการยอมรับจากคนในชุมชน สมาชิกต้องการให้สมาชิกคนอื่นยอมรับนับถือ ต้องการศักดิ์ศรี และมีสถานภาพในกลุ่มและสังคม สมาชิกแต่ละคนมีทัศนคติในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการรวมกลุ่มหรือการมีสถานภาพในกลุ่ม เช่น การเป็นคณะกรรมการ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ทำให้ผู้อื่นเกิดการยอมรับนับถือ

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เกิดจากความต้องการสนองต่อฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาชีพและรายได้ของสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความต้องการด้านกายภาพ (Physiological or Biological Needs) เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น เช่นเดียวกับสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิการชาวโคกโพธิ์ ที่มีความคาดหวังในผลตอบแทนในรูปตัวเงินและสิ่งของจากการช่วยเหลือด้านสวัสดิการที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก เพื่อนำมาสนองต่อความต้องการของตนเอง จะเห็นได้จากสมาชิกบางคนที่มีรายได้น้อย จะให้ความสำคัญกับเงินช่วยเหลือเป็นประเด็นสำคัญ

จากศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ผู้วิจัยพบว่าสมาชิกพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุ ถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory) ของมาสโลว์ มาเป็นแนวทางส่วนหนึ่งในการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยความต้องการของสมาชิกแต่ละคนนั้นไม่เท่าเทียมกัน สมาชิกบางคนอาจมีปัจจัยทางกายภาพหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว แต่ยังขาดความต้องการการยอมรับการนับถือในสังคมที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นเหตุผล ความปรารถนา ค่านิยมของปัจเจกบุคคล หากความปรารถนาเหล่านี้มิได้รับการตอบสนอง บุคคลจะดิ้นรนทุกวิถีทางให้ได้มาซึ่งความต้องการนั้น ๆ ซึ่งจะนำไปการเกิดพลังชาวบ้านเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนในที่สุด

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์

จากปัจจัยที่เป็นความต้องการที่มีความสนใจร่วมกัน หรือความต้องการที่ตอบสนองความปรารถนาของสมาชิก ทั้ง 2 ปัจจัย โดยมีพื้นฐานของการเป็นสมาชิกในชุมชนที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูล ความสามัคคีกลมเกลียว ความผูกพันใกล้ชิด ความสัมพันธ์ของชุมชนในลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในแนวราบ จนกลายเป็นประเพณี และวิถีชีวิตที่มีการร่วมกัน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนโคกโพธิ์ พบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกทำให้เกิดลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิก มี 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จากการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง หรือการประชุมสามัญประจำปี กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ได้เชิญสมาชิกทุกคนเข้าร่วมประชุม เพื่อระดม

สมองในการคิดหาแนวทางการจัดทำแผน โดยการจัดทำเวทีประชาคม เพื่อให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น ลงความเห็นและตัดสินใจร่วมกัน เช่น สมาชิกหลายคนไม่เห็นด้วยกับการจัดสวัสดิการค่าจัดการศพตามประเพณีเพียงอย่างเดียว เนื่องจากสมาชิกจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้งบประมาณรายได้เพิ่มมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ควรปฏิบัติเพียงแค่สมาชิกเท่านั้น ควรขยายกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมพื้นที่ในชุมชนโคกโพธิ์ด้วย เพื่อเป็นการกระจายผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกและคนในชุมชน คณะกรรมการจึงให้สมาชิกร่วมกันเสนอแนวทางในการจัดสวัสดิการรูปแบบใหม่

2.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การส่งเสริมการทำกิจกรรมของสมาชิกเป็นสิ่งสำคัญที่กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เน้นเป็นพิเศษ การเข้ากิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมซึ่งผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น การร่วมงานศพตามประเพณี สมาชิกเกิดความสัมพันธ์ในระดับบุคคล เช่น การร่วมแรงร่วมใจในการช่วยเหลืองานศพของสมาชิก และความสัมพันธ์ในระดับกลุ่ม เช่น การร่วมกันบริหารจัดการ และการช่วยเหลือสมาชิกจนนำไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชน

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สวัสดิการที่กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ได้จัดขึ้นนั้นเป็นผลประโยชน์ที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดและการปฏิบัติร่วมกัน เช่น เงินสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกในรูปแบบต่าง ๆ และยังครอบคลุมขยายไปสู่ชุมชน

2.4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ได้กำหนดแผนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ครั้ง) โดยได้จัดประชุมคณะกรรมการเพื่อจัดทำกาประเมินผล และนำเสนอแก่สมาชิกในที่ประชุมใหญ่ เพื่อร่วมกันพิจารณา และวิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณรายได้และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก พร้อมทั้งให้สมาชิกร่วมกันประเมินว่ากิจกรรม สวัสดิการหรือผลประโยชน์ การบริหารจัดการ และผลดีที่เกิดกับสมาชิกและชุมชนนั้น มีมากน้อยแค่ไหน และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมพิจารณาในแต่ละประเด็น และรับฟังคำวิจารณ์อย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และสร้างเชื่อมั่นแก่สมาชิก

ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ลักษณะ สมาชิกได้มีส่วนร่วมทุกกระบวนการ นำไปสู่การเรียนรู้ “ผล” ที่ตนเองมีส่วนร่วม และลักษณะดังกล่าวส่งเสริมให้สมาชิกเกิดศักยภาพในการพัฒนาตนเองที่นำไปใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาจิตสำนึกการดำรงชีพ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการแสดงออกทางประชาธิปไตย เป็นต้น

3. ผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการของชุมชน

จากการศึกษาผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชน ผู้วิจัยสรุปผลที่สมาชิกได้รับ 2 ประการ ดังนี้

3.1 ผลผลิต จะอยู่ในรูปของผลตอบแทนที่เกิดจากการจัดสวัสดิการชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

3.1.1 ระดับบุคคล เป็นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับสมาชิกรายบุคคล โดยที่สามารถเห็นได้ชัดเจน คือ สมาชิกได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อมีความเดือดร้อนจำเป็นในรูปตัวเงิน การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เช่น การเจ็บป่วย หรือเสียชีวิต จากการที่สมาชิกได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ ย่อมส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและพฤติกรรมของสมาชิก รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิถีคิดของสมาชิกให้มีส่วนในการช่วยเหลือสังคมและชุมชนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลสำเร็จที่น่าพึงพอใจ และสามารถเป็นพลังในการพัฒนาสังคมต่อไปในอนาคต

3.1.2 ระดับกลุ่ม เมื่อสมาชิกได้รับการช่วยเหลือสวัสดิการในเบื้องต้นแล้ว คนอื่น ๆ ในชุมชนเห็นประโยชน์ที่จะได้จากกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ และเห็นว่าสามารถช่วยเหลือสมาชิกได้จริงและตรงต่อความต้องการ ทำให้คนที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น เมื่อกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ มีการขยายตัว มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น ทำให้พลังในการขับเคลื่อนของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ มีเพิ่มตามไปด้วย พลังอำนาจของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ จะทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรม และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ อีกด้วย

3.1.3 ระดับชุมชน จากการที่กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ ได้จัดสวัสดิการให้กับสมาชิก และยังริเริ่มการจัดสวัสดิการสู่ชุมชนและสังคม ในด้านการพัฒนาชุมชนและสาธารณประโยชน์ เช่น การจัดงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานชักพระ และงานวันเมอลิต เป็นต้น การมอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ยากจนในชุมชน เป็นต้น เป็นการช่วยเหลือส่วนรวมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ลดภาระงบประมาณของภาครัฐ เป็นการพิสูจน์ว่าชุมชนมีแนวโน้มที่จะก้าวไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

3.2 ผลลัพธ์ เป็นผลสำนักร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ ที่เป็นผลประโยชน์ที่นำไปสู่การพึ่งตนเองที่สำคัญ นับเป็นตัวบ่งชี้ถึง อัตลักษณ์การพึ่งตนเองของชุมชนที่สำคัญ 6 ประการดังนี้

3.2.1 ความเป็นเครือญาติ สมาชิกมีความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติกันสูง แม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน และมีคนนอกเข้าไปอยู่บ้างในฐานะ เขย สะใภ้ หรือเข้ามาอยู่อาศัยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน แต่ก็มีความผสมกลมกลืน ทำให้การพัฒนาของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพห์ ดำเนินไปในทิศทางที่ต้องการ

3.2.2 วิสัยทัศน์ของผู้นำกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มีวิสัยทัศน์ที่มองไปสู่ความยั่งยืนของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ในอนาคต โดยเริ่มมองจากการพึ่งตนเองภายในกลุ่มเป็นหลัก เมื่อกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มีความเข้มแข็งก็ค่อย ๆ ขยายวิสัยทัศน์ออกไปสู่กลุ่มอื่น ๆ พร้อมทั้งพัฒนากลุ่มของตนเองไปพร้อมกัน ซึ่งผู้นำกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ จะเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ ได้ใช้เวลาในการพิสูจน์ตนเองต่อสมาชิกมาอย่างยาวนานพอสมควร

3.2.3 องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์เป็นกลุ่มที่มีการเรียนรู้ เห็นได้จากการจัดกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอยู่เสมอ การเรียนรู้ของสมาชิกจึงเป็นการเรียนรู้ เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนเป็นอันดับแรก ไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อที่จะออกไปสู่นอกชุมชน

3.2.4 สำนักแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งเป็นสำนักร่วมของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ในการที่จะพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของชุมชนโดยรวม โดยไม่ได้คิดถึงเรื่องที่จะอยู่รอดเพียงปัจเจก เห็นได้ชัดจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ค่อย ๆ ขยายออกสู่ชุมชน รวมถึงชุมชนข้างเคียงที่พัฒนาไปสู่การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในที่สุด

3.2.5 การประนีประนอมประสานประโยชน์เพื่อชุมชน แม้ว่ากลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ จะมีวิถีปฏิบัติที่ขัดแย้งกับกระแสของสังคมอยู่บ้างดังที่กล่าวมาแล้วบ้างก็ตาม แต่หากสิ่งใดที่กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มองว่าเป็นโอกาส และเป็นผลประโยชน์ของกลุ่มและชุมชนโดยรวม กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ก็พร้อมที่จะประสาน ประนีประนอมกับหน่วยงานข้างนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน

3.2.6 การพึ่งตนเอง นำไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง การอยู่ในสังคมมิใช่การอยู่แบบปัจเจก แต่เป็นการอยู่ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไทยมาตั้งแต่อดีต แต่ในขณะเดียวกันการพึ่งพาช่วยเหลือก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง เพราะการพึ่งพาตนเองมิใช่การไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก แต่การพึ่งพาตนเองของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเสริมศักยภาพและพลังของสมาชิกเพื่อนำไปสู่เป้าหมายอุดมการณ์สูงสุดของชุมชน นั่นคือ “อุดมการณ์แห่งการพึ่งตนเอง”

4. บทบาทของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ต่อการพัฒนาชุมชน

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เพื่อจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้น กระจายไปสู่ ครอบครัว ชุมชน ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เป็นองค์กรชาวบ้านที่ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพัฒนา และ

จากการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้พบว่าบทบาทของ กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ จะมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ซึ่งครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

4.1 ให้คนมีความสุข คือ สมาชิก ชาวบ้านทั่วไปและคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางสังคมนั้น ได้รับการช่วยเหลือในรูปแบบของสวัสดิการซึ่งถือว่าเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ที่กระจายไปสู่ชุมชน ขณะเดียวกันความรู้สึกความเป็นสมาชิกในชุมชน การยอมรับของคนในชุมชน มีผลทางด้านจิตใจ พัฒนาศักยภาพผู้ด้อยโอกาสให้ช่วยเหลือตนเอง และพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งการพิทักษ์ ปกป้องคุ้มครองและจัดบริการทางสังคมที่จำเป็น อันจะส่งผลให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

4.2 ให้ครอบครัวอบอุ่น การดำเนินงานของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์จะให้ความสำคัญของครอบครัวเป็นประการแรก ซึ่งเป็นพื้นฐานของคน ถ้าคนดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นย่อมส่งผลให้คนนั้น ๆ มีความสุขทั้งกายและใจ จะเห็นได้จากการส่งเสริมความมั่นคงในรูปแบบสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับสมาชิก ครอบครัว ชุมชน และการป้องกันแก้ไขปัญหาทุกด้าน จึงเริ่มต้นที่ต้องพิจารณาครอบครัวเป็นพื้นฐาน มุ่งแก้ไขปัญหาและพัฒนาครอบครัวให้มีความอบอุ่นมั่นคง

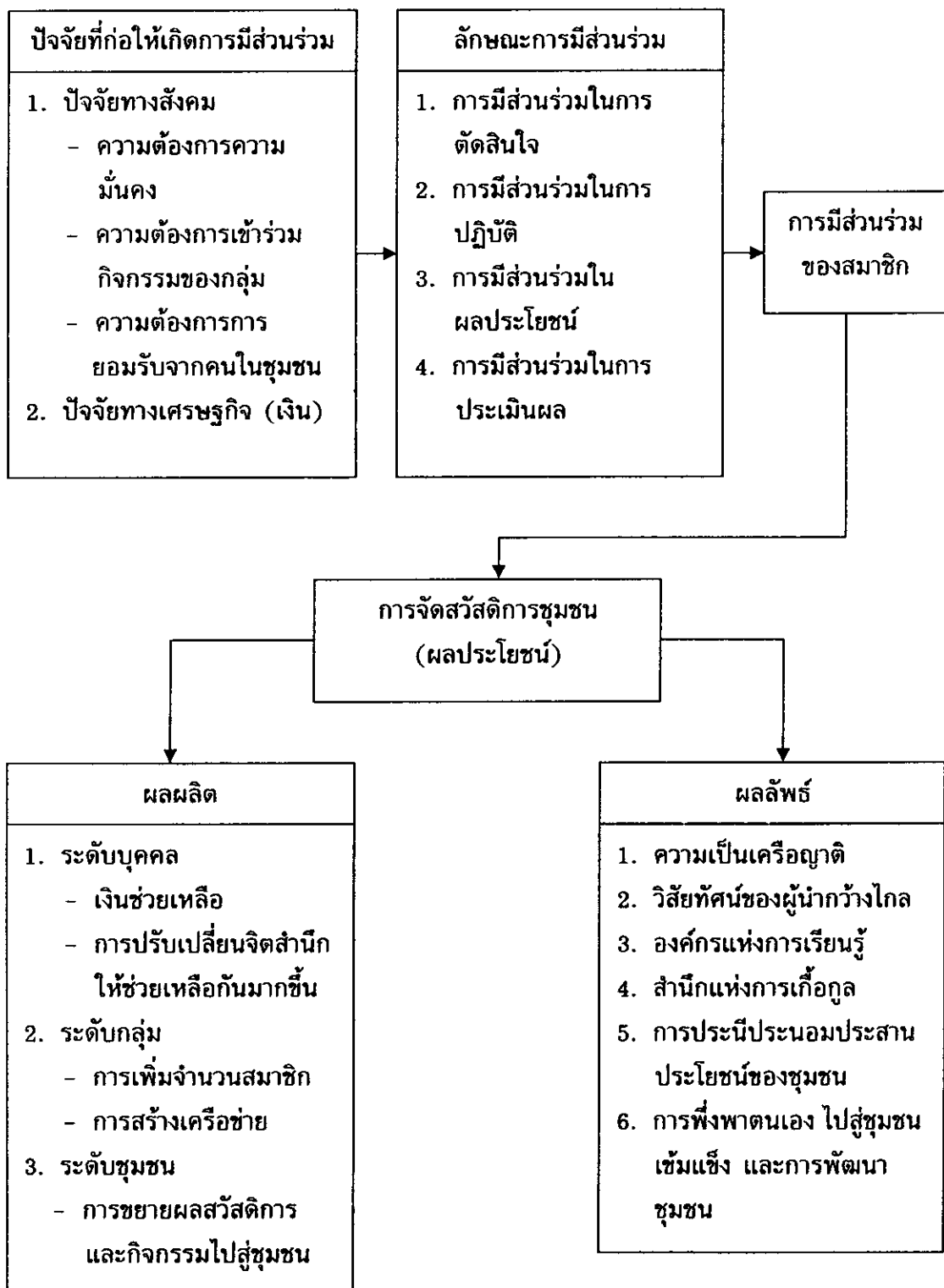
4.3 ให้ชุมชนเข้มแข็ง ในการปฏิบัติด้านชุมชนของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์นั้นยึดหลักการสำคัญที่มุ่งเสริมสร้างให้คนในชุมชนได้มีโอกาสคิด มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตน โดยการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มุ่งชี้แนะและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้ช่วยเหลือกันเอง โดยการรวมตัวกันเป็นองค์กรประชาชน เพื่อพิทักษ์สิทธิและแก้ปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน

4.4 ให้สังคมเกิดสันติ การดำเนินงานของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มีวิธีการดำเนินงานที่ประนีประนอม เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การแก้ปัญหาในชุมชน โดยกลุ่มจะต้องกระตุ้นให้สมาชิกและชาวชุมชนโคกโพธิ์เกิดความตระหนัก โดยการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นจริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาวะวิกฤตทางสังคมตระหนักในปัญหาและต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนและชุมชน

การดำเนินงานกับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม ชุมชน สังคม อันเป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาคนและชุมชน

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาของการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ในการจัดสวัสดิการชุมชน ดังภาพประกอบที่ 18

ภาพประกอบ 18 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดสวัสดิการชุมชน

การอภิปรายผล

การศึกษากลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ : พลังชาวบ้านเพื่อสวัสดิการชุมชน
ผู้วิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์

การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มีปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

1.1 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การต้องการการยอมรับจากคนในชุมชน ต้องการช่วยเหลือสังคมต้องการความมั่นคงปลอดภัย และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้สมาชิกเกิดความสนใจ โดยกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มิได้ตระหนักว่า จำนวนของสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรืองบประมาณที่มีจำนวนมากขึ้น จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางสังคมนั้น เป็นความสำเร็จที่เกิดจากสะสมทุนทางสังคมซึ่งเป็นสายสัมพันธ์ในชุมชน ในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพึ่งพาซึ่งกันและกันในหมู่เครือญาติ คนรู้จัก ลักษณะดังกล่าวยังคงดำเนินอยู่เรื่อยมา และใช้ทุนทางสังคมนั้น เป็นพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541) ในเสนอแนวคิดเรื่องทุนทางสังคม ที่ต้องเริ่มจากการมองหาทุนที่มีอยู่แล้ว และหาทางพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้น ชุมชนที่สร้างขึ้นจะยืนหยัดอย่างมีพลังต่อไปได้ หรือล่มสลายลงในเวลาอันรวดเร็วเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อการธำรงรักษาชุมชน นั่นคือ จะทำอย่างไรจึงจะทำกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ที่แต่ละคนร่วมกันสร้างขึ้นนั้น สามารถมั่นคง ธารงอยู่ได้ในอนาคตโดยไม่เสื่อมสลายลง หรือบิดเบี้ยวไปจากหลักการที่ควรจะเป็นของความเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุจินต์ ภาวรีระกุล (2529) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านชนะเลิศ การประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ประจำปี พ.ศ.2527 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม คือปัจจัยทางด้านบุคคล คือการรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้าน และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความต้องการเกียรติ และสอดคล้องกับการศึกษาของกนกรัตน์ กิตติวิวัฒน์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทุนทางสังคมในชุมชนเมือง : เครือข่ายกลุ่มบางซื่อ โดยทำการศึกษาผ่านโครงการเพื่อการลงทุนทางสังคม ในด้านการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การมีเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่สมาชิกมีความสัมพันธ์เชิงซ้อนต่อกันนั้น นับเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญของชาวชุมชนเมือง โดยผ่านการตอบแทนและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตลอดทั้งกระบวนการเกื้อกูลกันและกัน ด้วยความสัมพันธ์เช่นนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเกื้อหนุนกองทุนสวัสดิการในชุมชน

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ ได้แก่ สวัสดิการที่สมาชิก เช่น ค่าจัดการศพ ตามประเพณี การมอบทุนการศึกษาบุตร/หลานของสมาชิก และชาวบ้านชุมชนโคกโพธิ์ คำรักษาพยาบาล การบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงสวัสดิการอื่น ๆ ที่ทางกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ พยายามจัดให้เพียงพอที่ชีวิตคน ๆ หนึ่งสมควรจะได้รับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย และพยายามเติมเต็มสวัสดิการในส่วนภาครัฐจัดให้ไม่ทั่วถึง จากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอรรถย์ อาจอ่ำ (2531) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องชุมชนเชิงที่ : วิถีชีวิตและกระบวนการพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเอง พบว่าชุมชนยังมีสภาพครอบครัวที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางอำนาจเงินและวัตถุที่มีอำนาจมากขึ้น ภาพที่ปรากฏ คือ ครอบครัวเครือญาติ เพื่อนบ้านยังคงการช่วยเหลือพึ่งพากันได้ ส่วนการช่วยเหลือเกื้อกูลที่ชัดเจนและค่อนข้างเป็นระบบ คือ การช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิตในรูปของเงินฌาปนกิจ

จากปัจจัยทั้งสองรูปแบบ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก สอดคล้องกับ ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางการศึกษา โดยนำความต้องการทางด้านปัจจัยเศรษฐกิจ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการทางสังคม และความต้องการมีศักดิ์ศรี มาเป็นประเด็นหลักในการพิจารณาถึงสาเหตุความต้องการให้มากที่สุด เนื่องจากความต้องการดังกล่าวเป็นความปรารถนาที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ขณะเดียวกัน การศึกษาเรื่องการทำของมนุษย์ ซึ่งจำนง อภิวัฒน์สิทธิ์ (2523) ได้เสนอแนวคิดดังกล่าว พบว่าการกระทำของมนุษย์เป็นการกระทำที่เกิดจากเหตุผล ค่านิยม ประเพณี และความเสนาหา ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ที่ต้องการสวัสดิการ การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน การร่วมประเพณีทางศาสนา และการช่วยเหลือเงินทำบุญตามหลักคำสอนทางศาสนาด้วย และอาจกล่าวได้ว่าความแตกต่างทางเศรษฐกิจและรายได้ของสมาชิก เป็นประเด็นการพิจารณาอันดับแรกที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วม เนื่องจากความคาดหวังในผลตอบแทนเป็นประการสำคัญ ขณะเดียวกันความต้องการยอมรับหรือความต้องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็ยังคงมีอยู่ และผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการจัดระเบียบชุมชน ของทัศนีย์ ลักษณะภิชนชัช (2533) ได้เสนอแนวคิดเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมในชุมชน พบว่า เมื่อชุมชนประสบปัญหา การแก้ไขปัญหาคือการยึดหลักประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอุดมการณ์และความต้องการในการปฏิบัติงานของประชาชนร่วมกัน การจัดระเบียบชุมชนจำเป็นต้องจัดให้มีขึ้น เนื่องจากความไม่พอใจของประชาชนในสภาพสังคมที่เป็นอยู่ และเรียกร้องให้ดำเนินการแก้ไข โดยจัดขึ้นในรูปแบบของสวัสดิการสังคม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยการมีความต้องการของประชาชนในด้านต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนั้น ๆ เช่นเดียวกับกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เมื่อชุมชนประสบปัญหา การปลุกจิตสำนึกของประชาชนให้ตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบของตนต่อสถานการณ์ชุมชน และตระหนักถึงปัญหาจึงต้องหันหน้าเข้าหาร่วมกัน เตรียมพร้อมที่จะป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง จึงได้แก้ไขปัญหาด้วยการรวมกลุ่มและการจัดสวัสดิการสังคม

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพธ์

การศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคโคโพธ์ พบว่า มี 4 ลักษณะ ได้แก่ การร่วมกันวางแผน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมปฏิบัติ การร่วมได้รับผลประโยชน์ และการร่วมกันประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (อ้างในพัฒน์ บุญรัตพันธ์, 2547 : 145) ที่ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการประสานความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่จำเป็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ทางด้านวัตถุ ประโยชน์ทางด้านสังคมหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมี ความสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาตาม ขั้นตอนต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชน และสอดคล้องกับการวิจัยของ สุจินต์ ภาวธีระกุล (2529) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ พัฒนาหมู่บ้านชนะเลิศ การประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ประจำปี พ.ศ.2527 พบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น ร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบหรือควบคุมดำเนินการ ร่วมในการเป็นผู้ประสาน ร่วมในการเป็นผู้ ชักชวนเพื่อนบ้าน และร่วมในสละเงินร่วมในการสละแรง และสอดคล้องกับแนวคิดของทัศนีย์ ลักษณะภิกษนซ์ (2533) ในการศึกษาเรื่องการจัดระเบียบชุมชน หากชุมชนหรือสังคมใดประสบ ปัญหา การป้องกันหรือการแก้ไขปัญหาของชุมชนจะสัมฤทธิ์ผลก็ต่อมาประชาชนจะต้องให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วม ติดตามประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการปฏิบัติงานจัด ระเบียบชุมชน ช่วยให้ประชาชนเกิด “การเรียนรู้ด้วยการกระทำ” เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ ให้แก่ประชาชนได้รู้จัก คิดเป็น ทำเป็น

จากการศึกษาพบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ลักษณะ เกิดจากการปัจจัยมี ส่วนร่วมที่สมาชิก แต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกัน เมื่อเกิดการรวมกลุ่มแล้ว สมาชิกมีการ เรียนรู้ด้วยการกระทำร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม ร่วมกัน เกิดการร่วมมือแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่าง แท้จริง

3. ผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการของชุมชน

การศึกษาพบว่าผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชน ได้แก่

3.1 ผลผลิต เป็นประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิการภาพชาวโคกโพธิ์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล สมาชิกได้รับสวัสดิการในด้านเงินช่วยรูปแบบต่าง ๆ หรือการแสดงออกความมีน้ำใจ การให้กำลังใจของระหว่างสมาชิก 2) ระดับกลุ่ม ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกได้รับประโยชน์จากกลุ่ม เห็นว่าสามารถช่วยเหลือสมาชิกได้จริงและตรงต่อความต้องการ ทำให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้น มีการขยายตัวมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น 3) ระดับชุมชน นอกจากการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกแล้ว ยังริเริ่มการจัดสวัสดิการสู่ชุมชนและสังคม ในด้านการพัฒนาชุมชนและสาธารณประโยชน์ เช่น การจัดงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานชักพระ และงานวันแมลิด เป็นต้น การมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนในชุมชน เป็นต้น เป็นการช่วยเหลือส่วนรวมตรงกับความต้องการของชุมชน ลดภาระงบประมาณของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจันทนา เจริญวิริยะภาพ และคณะ (2546) ในเรื่องเครือข่ายกองทุนหมุนเวียนชาวบ้านสงขลา : รูปธรรมการใช้เงินเป็นเครื่องมือในการสร้างสวัสดิการชุมชน พบว่า ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการจัดสวัสดิการชุมชนหมุนเวียนชาวบ้านสงขลาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ผลสำเร็จระดับบุคคล 2) ผลสำเร็จระดับกลุ่ม 3) ผลสำเร็จระดับชุมชน เช่นเดียวกับการศึกษาของทัศนีย์ ลักษณะภิชนชัช (2533) ในเรื่องการจัดระเบียบชุมชน ซึ่งเป็นวิธีการสังคมสงเคราะห์อย่างหนึ่ง ในระดับบุคคลและชุมชน เมื่อบุคคลหรือชุมชนประสบปัญหา หนทางแก้ไขปัญหาที่แท้จริงต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน และเมื่อปัญหาได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่งแล้ว ผลที่ได้รับร่วมกันจะอยู่ในรูปแบบของโครงการหรือสวัสดิการ โดยผลประโยชน์จะเกิดขึ้นกับบุคคล ครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก

3.2 ผลลัพธ์ เป็นผลของสำนึกร่วมที่เกิดจากค่านิยม ทศนคติ และการเรียนรู้ของสมาชิกที่นำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างและการเพิ่มทุนในประเด็นทุนทางสังคมให้กับกลุ่ม ดังนี้ 1) ความเป็นเครือญาติ 2) วิสัยทัศน์ของผู้นำกว้างไกล 3) องค์กรแห่งการเรียนรู้ 4) สำนักแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล 5) การประนีประนอมประสานประโยชน์เพื่อชุมชน และ 6) การพึ่งตนเอง นำไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นการพิจารณาทุนทางสังคมของ Putnam (1993) ได้กล่าวถึงกล่าวถึงทุนทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับการร่วมมือทำกิจกรรมโดยสมัครใจของสมาชิกในชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีค่านิยมร่วมกันในเรื่องความไว้วางใจ การช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการรวมกลุ่ม และการศึกษาของกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน (2542) ได้ศึกษาการดำเนินโครงการพัฒนาภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐบาล พบว่าการลงทุนเพื่อสร้างหรือสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการขยายทุนทางสังคมจะทำให้

ชุมชนเกิดความเข้มแข็งประกอบด้วย 1) ฐานทรัพยากรธรรมชาติ และฐานวัฒนธรรม โดยมองว่าเป็นรากฐานของการดำรงชีวิตการทำมาหากินร่วมกันของคนทั้งชุมชนและถือว่าเป็นสายใยผูกพันในชุมชนที่ดำรงอยู่ร่วมกัน 2) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ครอบคลุมความหมายของการแบ่งปันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมที่เสนอขึ้นมา 3) การหลอมใจหลอมความคิด และผนึกกำลังความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม 4) ทักษะการจัดการร่วมกัน 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการเผชิญกับปัญหาความทุกข์ยากต่างๆ เพื่อแสวงหาทางออกแก้ไขปัญหาร่วมมือกันในหมู่สมาชิก ขยายสู่ชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง

ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นทุนทางสังคมในความหมายที่เน้นความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน แม้จะดูเป็นเรื่องกว้างและมีความเป็นนามธรรมสูง ยากที่จะวัดให้เห็นในเชิงปริมาณได้ แต่ที่เราไม่อาจปฏิเสธการดำรงอยู่จริงของมันได้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องทุนทางสังคม เนื่องจากการเกิดกลุ่มและการรวมกลุ่ม และการดำรงอยู่ของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มีรากมาจากทุนทางสังคม ที่ชาวบ้านได้สั่งสมมานาน อีกทั้งทุนทางสังคมน่าจะเป็นปัจจัยก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดสวัสดิการชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

ผลการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิก และผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ได้รับการจากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการของชุมชน โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับคณะกรรมการกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์

การศึกษาการจัดสวัสดิการของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ พบว่า เน้นเพียงการจัดสวัสดิการด้านค่าจัดการศพตามประเพณี ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน ค่ารักษาพยาบาล และสวัสดิการด้านอื่น ๆ เท่านั้น แต่สถานะเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน ที่ประสบกับปัญหามากมาย อันส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก เช่น ราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ทำให้ราคาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคเพิ่มสูงขึ้นนั้น ทางเลือกในการแก้ปัญหาทางหนึ่ง คือ การออมเงิน ดังนั้นนอกจากกลุ่มจะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และพัฒนาตนเองจนเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดีแล้ว การจัดสวัสดิการอีกรูปแบบหนึ่งที่จะควรจะเน้น คือ การออมเงิน ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้กับสมาชิก นอกเหนือจากสถาบันทางการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคาร รวมถึงการใช้บริการเงินกู้ยืมระบบ ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นพื้นฐานที่ดีที่สามารถต่อยอดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

1.2.1 การจัดสวัสดิการของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์แก่สมาชิกและชุมชนนั้น เป็นบทเรียนที่สำคัญยิ่งแก่หน่วยงานภาครัฐที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ให้เกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพิงตนเอง บนความหลากหลายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนของภาครัฐ ที่เน้นการพัฒนาโดยไม่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาโดยไม่สนใจถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ทำให้กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ได้นำมาเป็นบทเรียน และเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกและชาวชุมชนโคกโพธิ์ เพื่อแสวงหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริง และร่วมกันจัดการแก้ไข ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ จึงเป็นเหมือนภาพสะท้อนความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนของภาครัฐ และนำไปเป็นบทเรียนในการทำงานด้านการพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป

1.2.2 การรวมกลุ่มของชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามในชุมชนโคกโพธิ์ เพื่อมาร่วมกิจกรรมทางสังคม ทำให้เห็นภาพของความสมานฉันท์ได้อย่างกลมกลืน ซึ่งในสถานการณ์

ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การรวมกลุ่มเช่นนี้ในพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดปัตตานี อาจจะทำได้ยาก ซึ่งอาจกล่าวได้ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพในชุมชนระหว่างประชาชนที่นับถือ ศาสนาพุทธ และอิสลามยังมีความเห็นท่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากวิถีและข้อจำกัดแห่งหลักคำสอนของแต่ละศาสนาและวัฒนธรรม ประเพณี และไม่ความเข้าใจในแต่ละศาสนา มีส่วนทำให้ลักษณะ ความสัมพันธ์ทางสังคมมีความท่างเห็นกัน การรวมกลุ่มของประชาชนซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงาน ราชการต่าง ๆ เช่น หน่วยงานความมั่นคง การให้ชาวบ้านแต่ละศาสนาที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน ทำ ความเข้าใจในวิถีชีวิตหลักการปฏิบัติ และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมบ่อยขึ้น เช่น การร่วมงานบุญ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อเดือดร้อน ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกเป็นคนในชุมชนเดียวกัน และความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ก็จะตามมา

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรภาคประชาชน กลุ่มอื่น ๆ

ความสำเร็จของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เป็นบทเรียนในการพัฒนาชุมชนโดย ชุมชน นำไปสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ แม้จะประสบปัญหาด้านความ รุนแรงอันเนื่องมาจากความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และความแตกต่างด้าน ศาสนาและวัฒนธรรม ก็ตาม บทเรียนในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เป็นสิ่งที่องค์กรภาคประชาชน และกลุ่มอื่น ๆ ควรนำไปศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ชุมชนของตนให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไป

1.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม

เมื่อประชาชนหรือชุมชนประสบปัญหา การแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนและถาวรที่สุด คือ การช่วยเหลือให้ประชาชนหรือชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเป็นหลักการใน การทำงานสังคมสงเคราะห์ การที่ชุมชนโคกโพธิ์มีกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์เป็นองค์กร ชาวบ้านในชุมชน ช่วยเหลือชาวบ้านที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกในรูปแบบสวัสดิการชุมชน ที่หลากหลาย โดยพึ่งพิงทรัพยากรในชุมชน ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยใช้ทุน ทางสังคมในชุมชน ลักษณะการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และการยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น และตระหนัก ในในสำนักแห่งการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นความต้องการที่เกิดจากตัวตนของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้าน เห็นศักยภาพของตนเอง อันนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจนั้น หน่วยงานหรือนักสังคมสงเคราะห์ต้อง ทำให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง พร้อมเป็นผู้ให้การปรึกษา โดยยึดหลักคนเป็นจุดศูนย์กลางของ การทำงานและการพัฒนา ซึ่งจะเอื้อต่อการทำงานสังคมสงเคราะห์บุคคลและชุมชนเป็นอย่างมาก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อการดำเนินงานของ กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ โดยศึกษาถึงปัจจัย และลักษณะการมีส่วนร่วม รวมถึง ประโยชน์ที่สมาชิกควรจะได้รับ ทำให้ทราบถึงกระบวนการในการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่าง ยั่งยืน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ที่มีสภาพแวดล้อมหรือมี

ความคล้ายคลึงในด้านต่าง ๆ ร่วมด้วย จะทำให้ได้ข้อมูลใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ เช่น ข้อมูลการเปรียบเทียบจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสของแต่ละกลุ่ม ข้อมูลการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน เป็นต้น และในการทำวิจัยครั้งต่อไป เครื่องมือในการศึกษาควรมีวิธีการสังเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ ควรนำข้อมูลจากผลการศึกษา ไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าดีหรือไม่อย่างไร และต้องปรับปรุงหรือพัฒนาลักษณะการมีส่วนร่วม หรือรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนของกลุ่มหรือไม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสร้างกระบวนการเรียนรู้จากผลของการเป็นสมาชิกของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์

ประพจน์

จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นประพจน์ ได้ว่า

1. บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม จะต้องการความมั่นคง ความปลอดภัย การยอมรับ และการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม
2. บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มย่อมมีความคาดหวังในผลตอบแทนจากกลุ่ม
3. บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มักเป็นสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ด้วย
4. บุคคลที่มีรายได้น้อย ต้องการปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าปัจจัยทางด้านสังคม
5. บุคคลที่มีรายได้สูง ต้องการปัจจัยทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจสูง
6. จำนวนสมาชิกในกลุ่มผันแปรในทิศทางเดียวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่ม